

IN MEMORIAM M. J. BRAUN-VOORWINDE

door A. TORDOIR BZN.

OP 9 oktober 1956 overleed te Rotterdam op 73-jarige leeftijd mevrouw M. J. Braun-Voorwinde, een groot zwemdeskundige, die als „Ma Braun” in de wereld van de lichamelijke opvoeding in Nederland en ook ver daarbuiten een grote vermaardheid heeft genoten. Zij verdient in dit Rotterdams Jaarboekje een plaats, ook al omdat zij de typisch Rotterdamse eigenschappen vertoonde van geestdrift, aanpakken en vlug handelen. Deze eenvoudige vrouw heeft op haar gebied in Nederland zeer bijzondere dingen verricht en zij heeft aangetoond hoe een mens met ernstige wil tot een persoonlijkheid kan groeien, in staat om nieuwe perspectieven te openen en om wegen te scheppen, welke tot grote resultaten kunnen voeren.

In ons waterrijk vaderland is het zwemmen een lichaams oefening, die eigenlijk niet ontbeerd kan worden. Men denke aan de gevaren, die ons in Nederland aan alle kanten door het water bedreigen. Vast staat, dat het beheersen van de zwemkunst in ons land nuttig en nodig is. Toch was het bij ons met het zwemmen, zo’n 50 jaar geleden, niet zo best gesteld. Duizenden en duizenden verstonden de nuttige zwemkunst niet en vele verdrinkingsgevallen waren aan de orde van de dag. Het was in Nederland niet zoals in het oude Griekenland, waar men van iemand die de zwemkunst niet machtig was, smalend zei: „Hij kan lezen, noch zwemmen”. Welnu, een figuur als mevrouw Braun telt heel bijzonder mee onder hen, die ervoor hebben gezorgd, dat de kansen van verdrinken veel minder zijn geworden. Het aantal zwemvaardigen is sedert haar optreden met sprongen naar boven gegaan, en thans is de toestand zo, dat jeugdige mensen te huidige dagen zich een beetje schamen, als ze moeten bekennen, dat ze de zwemkunst niet verstaan.

In de dagen, dat mevrouw Braun een jonge vrouw was, die nog niet kon vermoeden, dat ze later overal bekend zou staan als „Ma Braun” – ze was nog juffrouw Voorwinde – was zij als assistente – later als hoofd – verbonden aan de damesafdeling van de Rotterdamse Gemeentelijke Zweminrichting aan de Westkous. Zij werkte er als zoveel andere badjuffrouwen en gaf zwemles aan meisjes en

vrouwen. Zij was zelf een bijzonder goed zwemster, die ook nog het waterpolospel beoefend heeft. Het verhaal gaat, dat ze bij die lessen niet erg gemakkelijk was en dat zij geen enkel detail verwaarloosde.

Al lesgevende kreeg ze een bijzonder goede kijk op de voortbewegingsmogelijkheden van haar leerlingen. Bij de een ging de beenslag het beste en bij de ander deden de armen het meeste werk. Zij bemerkte ook al gauw of er bij hen, die bij haar aan de hengel hingen, van een zekere aanleg voor het zwemmen mocht worden gesproken en aan die begaafden schonk zij dan gaarne haar bijzondere aandacht. Een sprekend voorbeeld daarvan was Marie Baron. Deze was bij haar (ze was inmiddels gehuwd en mevrouw Braun-Voorwinde geworden) als loopmeisje in dienst – die nuttige hulpen bestonden nog in die dagen! – en zij kwam in die betrekking aan haar mevrouw op het Bad het middagmaal brengen. Marietje kon niet zwemmen, doch aan deze onbehoorlijke toestand maakte mevrouw Braun spoedig een einde. Zij leerde het kind binnen 14 dagen zwemmen en bemerkte spoedig, dat het een meer dan gewone aanleg vertoonde. Zij heeft toen dit talent verder ontwikkeld en zij heeft er een groot kampioene van gemaakt. In 1924 nam Marie Baron deel aan de Olympische Spelen te Parijs op de 200 meter schoolslag, haar grote specialiteit. Zij won met wel 10 meters verschil voor no. 2, doch helaas werd ze gediskwalificeerd door de jury, omdat ze een van de keerpunten slechts met één hand had aangetikt, terwijl dit volgens de reglementen met 2 handen had dienen te geschieden. Dit was een grote teleurstelling voor Marie Baron, doch ook voor mevrouw Braun, die echter niet terneergeslagen was en bezwoer, dat ze die pech op de een of andere manier weer goed maken zou. En die revanche kwam, toen in 1926 te Brussel Marie Baron op diezelfde 200 meter het wereldrecord verbeterde. Het eerste wereldrecord, dat ooit door een Nederlandse vrouw werd vermeesterd, in welke sport dan ook! Twee jaren daarna verbeterde mej. Baron haar eigen wereldrecord te Den Haag.

In datzelfde jaar 1928 waren er te Amsterdam de Olympische Spelen, alwaar Marie Baron zich opnieuw onderscheidde door er een tweede prijs te winnen. Inmiddels had mevrouw Braun een ander ijzer in het vuur gebracht.

Zij had haar eigen dochter, Zus Braun, ontwikkeld tot een

zwemster van de allerhoogste klasse, die uitblonk bij het zwemmen op de rug en op de borst. Op de 100 meter rug verbeterde Zus Braun het wereldrecord en behaalde na een uiterst spannende finale de Olympische titel. Op de 400 m. vrije slag werd ze tweede.

Al deze prachtige resultaten spraken tot de verbeelding van de Nederlandse bevolking en de propaganda voor het zwemmen gedijde daarbij op heel bijzondere wijze. „Woorden wekken, doch voorbeelden trekken” en iedereen wilde zwemmen leren. Mevrouw Braun genoot...

Nu moet men niet denken, dat Ma Braun al haar krachten op de beide genoemde uitstekende zwemsters concentreerde. Zij leidde en instrueerde er dozijnen, niet alleen vrouwen, maar ook sommige zwemmers, doch hoewel er vele van die sportslui zich zeer onderscheidden, bereikten niet allen de hoogste sporten van de zwemladder. Toch waren er ook grote uitblinkers bij, zoals bijv. de dames Truus Baumeister en Cor Kint. De laatste heeft nog altijd het vermaarde wereldrecord op 100 meter rug op haar naam staan, dat ze een kleine 20 jaar geleden vestigde. Het is het ideaal van de grootste zwemsters van de wereld om dit fameuze record te breken, doch het is hun tot nu toe niet gelukt, zelfs niet bij de laatste Olympische Spelen te Melbourne...

Haar meest beroemde pupil is geweest Rie Mastenbroek, die in 1936 bij de Olympische Spelen te Berlijn zovele prachtige successen heeft behaald, dat die alleen maar te vergelijken zijn bij de prestaties van mevrouw Fanny Blankers-Koen in 1948 te Londen op atletiekgebied. Rie Mastenbroek, die door mevrouw Braun uiterst zorgvuldig was voorbereid, behaalde te Berlijn niet minder dan 3 gouden medailles en één zilveren. Alles wat mevrouw Braun aan toewijding en geestdrift bezat, wist ze op haar leerling over te brengen en deze reageerde daarop met een elan, dat alle verwachtingen overtrof. Op de middag dat het laatste nummer van de zwemwedstrijden – de 400 meter vrije slag – aan de orde kwam, sprak ik mevrouw Braun en ik waagde het mijn twijfel uit te spreken of het Rie Mastenbroek na al die vermoeiende dagen wel zou gelukken ook dat nummer nog binnen te halen. Ze keek me verbaasd en enigszins vernietigend aan en zei slechts: „Maar, Menéer, hoe kunt U, ... natuurlijk wint ze”. Ik zweeg, ietwat beschaamd, bij zulk een onwrikbaar vertrouwen. En Rie Mastenbroek won...

Bij de prijsuitreiking stond ze dicht bij het podium, doodsblijk, en als dan onze nationale vlag als eerste naar boven ging en het Wilhelmus werd ingezet, biggelden de tranen langs haar wangen. Dit was voor haar het ogenblik, waarvoor ze maanden lang gewoegd had...

Zij heeft met haar leerlingen zo ongeveer de hele wereld bezocht. Zuid-Afrika, Amerika en vrijwel alle hoofdsteden van Europa. In november 1955 was zij met een ploegje zwemsters te Moskou. De Russen hebben er haar trainingwijze bestudeerd en er films van gemaakt. En zij legde hun alles uit, hoewel ze alleen maar Nederlands sprak. Niettemin: iedereen verstond haar, want ze sprak niet alleen met haar mond, maar ook met haar benen en armen, haar handen en ogen en met heel haar expressieve gelaat.

Zij heeft in de loop van haar leven tal van aanbiedingen uit het buitenland ontvangen om daar de zwemsters te komen oefenen, doch ze heeft die soms zeer aanlokkelijke voorstellen altijd afgeslagen. Want zij was zeer vaderlandslievend en ik geloof zeker, dat zij dit als een soort van verraad tegenover haar eigen „kinderen” zou hebben beschouwd. Hoewel Ma Braun bij de oefeningen zeer streng was, hielden al die leerlingen van haar als van hun moeder.

Ouder wordend trok zij zich een beetje uit de zwemmerij terug, maar telkens laaide toch haar enthousiasme weer op. Zo nam zij mej. Irma Schumacher onder haar leiding en opnieuw slaagde zij erin ook deze zwemster tot grote prestaties op te voeren; de prachtige resultaten bij de Olympische Spelen te Londen in 1948 en te Helsinki in 1952 bewezen dit overduidelijk.

Toen ze al naar de 70 liep, nam zij haar eigen kleinkind onder haar leiding mitsgaders een heel troepje vriendinnen. Haar kleindochter zwom best, maar er waren er onder dat groepje een paar, die het állerbeste beloofden: Joke de Korte en Jopie van Alphen. Niets was haar teveel om die twee op het hoogste plan te brengen en 's ochtends om 7 uur, weer of geen weer, was zij in het zwembad aanwezig om ze te oefenen. Beiden werden het vermaarde zwemsters en het N.O.C. koos hen uit om deel te nemen aan de spelen te Melbourne in december 1956. Helaas zag Nederland zich genoopt zich van die spelen terug te trekken.

De teleurstelling daarover heeft ze niet meer gekend. Al enkele maanden eerder was ze op het ziekbed geworpen en zij overleed, zoals wij hierboven al zeiden, op 9 oktober 1956.

Haar teraardebestelling op het kerkhof te Hillegersberg op 12 oktober d.a.v. was een demonstratie van vriendschap, verering en erkentelijkheid van de zijde van de Nederlandse Sportwereld. Bij de groeve werd op haar nadrukkelijk verzoek niet gesproken.

Het Engelse blad „The Swimming Times” schreef bij haar overlijden, dat mevrouw Braun een legendarische figuur in de zwemsport is geweest: „nog groter vrouw dan coach”.

Wij zijn het met deze woorden volmaakt eens en wij zijn overtuigd, dat men nog heel lang over deze geestdriftige pionierster van het zwemmen in ons land met eerbied zal blijven spreken.

HOUDT HET GEZAG HOOG!

„Burgermeesteren hebben aandeze vergadering gecommuni- ceert, dat d'heer en Mr Paulus Boogaart, Heere van Alblasterdam, Bailliuw dezer Stad, aan haar kennise hadde gegeven, dat op gepasseerde Saturdag over agt daagen, zijnde geweest den 4en dezer maandt, hij Heer Bailliuw uyt de Stad is geweest naa Alblasterdam ter verrigting van zijn particuliere affaires, wanneer buyten kennise van Heeren Burgermeesteren en Scheepenen de substitut-schouten Jan Jacob de Graaff en Jan van Andel zich naar Delfshaven hebben begeeven opde kermis en aldaar zijn geweest inde Commedie, alwaar zij in het Nagtspel eenige sottises hebben aangerigt en naa het eyndigen van de Commedie zijn geweest bij de Substitut-schout van Delfshaven en met dezelve zijn gegaan naa sekere Herberg, genaamt Het Melkmeisje, alwaar schout de Graaff eenige onaangenaamheeden aan zekere getrouwde vrouw van eene Boulion heeft tragten aan te doen, waarover die vrouw zich beklagende, ook om adsistentie heeft geroepen, wanneer de Hospes van dat Huys met nogh andere Persoonen is toegeschooten en aande schout De Graaff een slag omde ooren is gegeven en vandaar op een gantsche onsagte wijze heeft moeten vertrekken, soodanig dat hij braaff afgeklopt en van de trappen aff geschopt is geworden, hebbende zij substitut-schouten zich dus tot Sondags 's morgens voor vijff uren tot Delfshaven opgehouden en vervolgens zich naar Rotterdam begeeven; dat dit voorgevallene publycq geworden zijnde, geheel en al de veneratie en Achtbaarheid, dewelke men voor de Justitie hebben moet, zoude wegneemen, soo diergelijke gehoudene conduites niet naa behooren werden gestraft, waaromme Heeren Burgermeesteren hetselve brengen ter kennise van dese vergadering omme daar omtrend te handelen, soo als dezelve zal goedvinden te behooren”.

Resolutiën vande Vroedschap, 14 augustus 1764.